

ENONTEKIÖ 208 VALKEAJÄRVI E

Pyyntikuopan kaivaus

Taisto Karjalainen 1994

Arkk. O. 95/13.2.1995^M

ENONTEKIÖ 208 VALKEAJÄRVI E

Pyyntikuopan kaivaus

Taisto Karjalainen 1994

Sisällysluettelo

	Sivu:
Arkistotiedot	1
Johdanto	2
Ote peruskartasta	3
1, Kaivauspaikan sijainti, topografia ja lähilöydöt	4
2. Kaivaus	4
3. Maaperä	5
4. Yhteenveto	6
Dialuettelo	7
Negatiiviluettelo	7
Luettelo kartoista	8
Kartat	9 - 12
Kasvijäänteet pyyntikuopista	13
Kuvataulu	14
<i>C₁₄-ajoinen kasvijäänteistä</i>	15

Arkistotiedot

Enontekiö 208 Valkeajärvi

Pyyntikuopan kaivaus ajalla:15.8. - 16.8.1994.

Kunta: Enontekiö

Kylä: Hetta

Tila: Ounasranta 39:9, om. Aila Kuru ja Pentti Pajunen

os. 99400 Enontekiö, puh. 521093

Peruskartta: 2813 07 Enontekiö

Tutkimusalueen koordinaatit: X: 7588,84

Y: 483,34

Z: n. 292 m. m.p.y.

Aikaisemmat tutkimukset: Inventointi. P.Halinen 1991. (Enontekiö, Ounasjärvi koekaiv. ja inv. P.Halinen 1991).

Aikaisemmat löydöt: KM: 26760:1 - 28.

Kertomukseen liittyvät diat: 30420

Kertomukseen liittyvät negatiivit: 99219

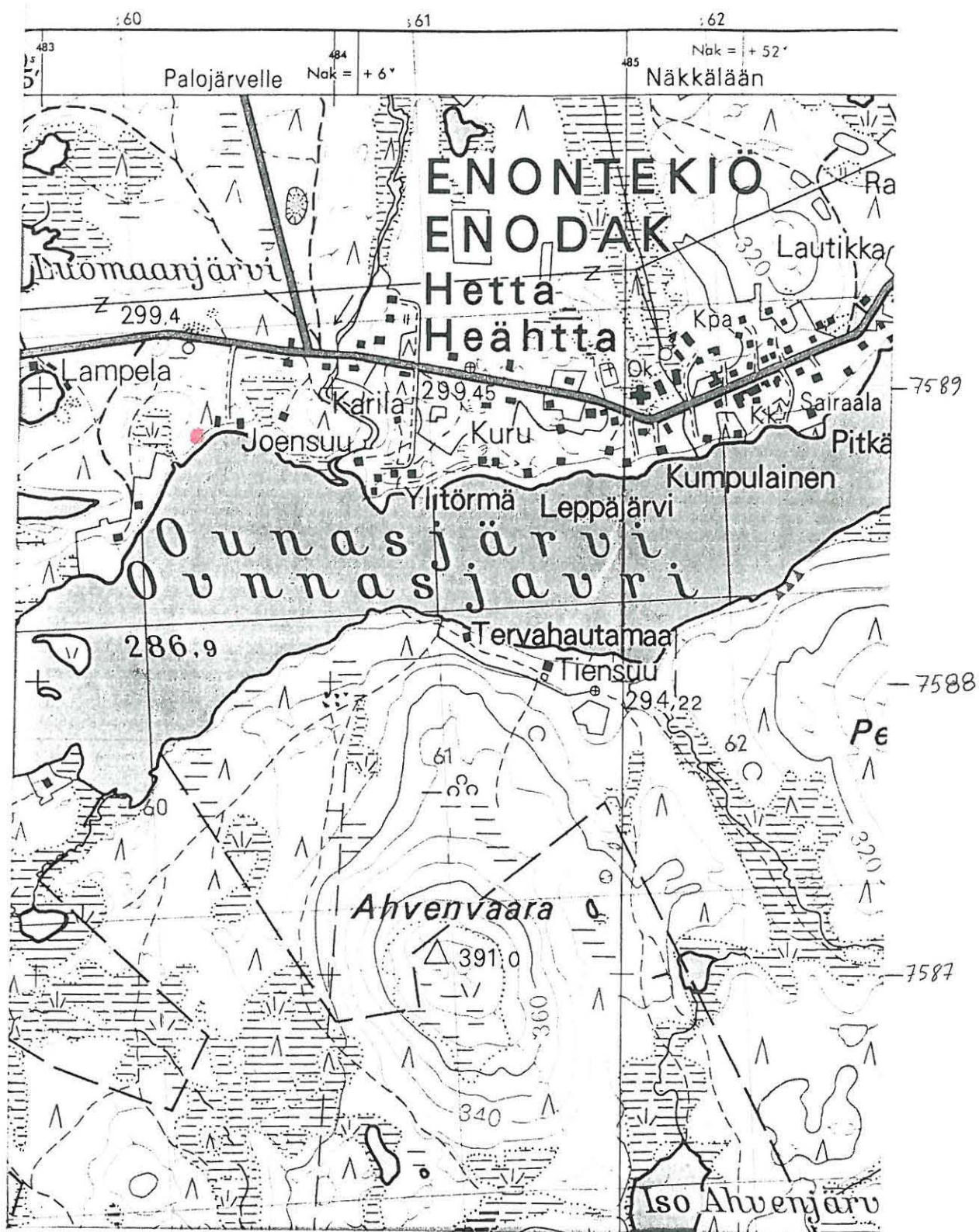
Kertomukseen liittyvät kartat, kts. luettelo s.8.

Johdanto

Keväällä 1994 sain museoviraston arkeologian osastolta tehtäväkseni tutkia Enontekiön kirkonkylän pyyntikuoppia. Tutkimus tehtiin valtion työllisyysohjelman varoilla, jota oli tarkoitukseen varattu 50 000 mk. Koko tutkimuksen budjetti oli 189 000 mk. Työ tehtiin Enontekiön kunnan ja museoviraston välisenä laskutyöurakkasopimuksena, joka oli solmittu osapuolten välillä 23.5.1994. Kirje 61/21/1994.

Työn johdossa toimivat kaivauksen johtajana Taisto Karjalainen ja piirtäjänä Raija Ylönen. Kaivajina toimivat kuusi työvoimaviranomaisten osoittamaa työllistettävää. Työ tehtiin ajalla 1.8. - 26.8.1994.

Valkeajärven asuinpaikan ja pyyntikuopat löysi Petri Halinen vuonna 1991. Kesän 1994 muut tutkimuskohteet olivat 143 Hetankota, 73 Saamenmuseo, 142 Paavontalo, 7 Jyppyrä, 89 Museotontti, 206 Aittalahti, 211 Suonttajoensuu, 198 Suonttajoki ja 200 Suonttajoki W3, joista on kertomukset top. arkistossa.



Enontekiö 208 Valkeajärvi E

Ote peruskartasta 2813 07 Enontekiö (Helsinki 1969)

Kohde on merkitty karttaan punella.

1. Kaivauspaikan sijainti, topografia ja lähilöydöt

Valkeajärven pyyntikuopat ja asuinpaikka sijaitsevat 1,5 km Hetan kirkosta suuntaan 48 gon. Kohteen maasto on Ounasjärven rantatörmää, joka kaivetun pyyntikuopan kohdalla kohoaa Ounasjärvestä noin viisi metriä. Pyyntikuopan kohdalla rantatörmä on varpukasvillisuuden peittämä, asuinpaikan kohdalla törmä on sortuvaa hiekkatörmää, josta paljastuu palaneita luita. Petri Halisen kaivauskertomuksen mukaan alueella oli vuonna 1991 kolme pyyntikuoppaa (Kts. kert. top. arkistossa). Halisen yleiskartassa merkityistä pyyntikuopista oli jäljellä vain kuoppa n:o 1. Kuopat 2 ja 3 olivat jääneet alueelle rakennetun omakotitalon alle. Rakennetun talon pihamaata oli tasattu alueelle ajetulla hiekalla, joka ulottui aivan pyyntikuoppa 1:n läheisyyteen, joten pyyntikuopasta pohjoiseen ja länteen sijoittuva topografia ei enää ollut luonnontilassa. Pyyntikuopasta etelään noin 100 metrin päässä Ounasjärven rantatörmä laskee pienelle suolle. Alueelle on rakennettu kesämökkejä, joita ei näy vuoden 1969 peruskarttaotteessa.

2. Kaivaus

Kaivaustutkimuksella pyrittiin selvittämään pyyntikuopan rakenne. Kaivauksen yhteydessä otettiin myös näytteitä vanhasta turpeesta eli turpeesta, joka oli peittynyt pyyntikuoppien rakennusvaiheessa kuopasta poistetun hiekan alle. Kaivaustutkimuksen yhteydessä kartoitettiin pyyntikuoppia ympäröivä maasto.

Kaivaus aloitettiin iskemällä alueelle peruspaalu $x = 200$, $y = 400$. Näin luodussa koordinaatistossa $x:n$ arvot kasvoivat suuntaan 31,5 g. ja $y:n$ 131,5 gon. Peruspaalusta 22,30 m suuntaan 15 gon sijaitsi alueelle rakennetun talon itänurkka. Kaivetut alueet avattiin 1 m x 1 m -kokoisina ruutuina, joiden lounaiskulmiin tässä kertomuksessa annetut $x:n$ ja $Y:n$ arvot viittaavat. Kaivauksen korkeudet laskettiin Ounasjärven pinnasta, jonka korkeus on 292,16 m.m.p.y. Kaivauksen vaaitusluvut on ilmoitettu kartoissa absoluuttisina korkeuksina meren pinnasta.

Kaivausalueilta poistettiin turve lapioidella ja pelkoilla, jonka jälkeen kaivamista jatkettiin pääasiassa lapioidella. Pyyntikuoppaan 1 avattiin sektorit itä- ja länsineljänneksiin, joiden molempien pinta-ala oli 4 neliömetriä

2.2. Maaperä

Tutkimusalue oli mäntyä ja tunturikoivua kasvavaa kangasta, jossa aluskasvillisuus muodostui jäkälästä ja variksenmarjavarvikosta. Kaivausalueella maaperä oli hienoa hiekkaa, jossa pyyntikuopan rakenteet erottuivat selvästi. Alueella oli podsolimaannos, joka esiintyi kuopan reunoilla kaksinkertaisena.

3. Yhteenveto

Kaivaustutkimuksella kartoitettiin pyyntikuoppa 1:n rakenne. Hienossa hiekkamaassa kaivamattoman ja kaivetun maan raja erottui hyvin melkein koko pyyntikuopan pohjan alueelta. Pyyntikuoppa 1 oli halkaisijaltaan noin 2,3 m ja syvyydeltään 150 cm kuopan korkeimman reunan päältä pohjaan mitattuna. Kuopassa ei ollut havaittavissa reunavalleja. Alueella sijainneista pyyntikuopista 2 ja 3 ei ollut mitään jäljellä. Maanomistaja Aila Kuru kertoi ostaneensa tontin hiljattain ja kielsi tietäneensä mitään pyyntikuoppien olemassaolosta. Pyyntikuopista koilliseen, Ounasjärven rantatörmältä kerättiin irtolöytöinä palanutta luuta, joka kuului paikalla sijainneeseen asuinpaikkaan vrt. Ounasjärven koek. ja inventointikertomus top. arkistossa P.Halinen 1991.

Helmingimä 13.2.1995 Taina Key L

Diat

30420 Valkeajärven pyyntikuoppa 1 pohjaan kaivettuna,
profiili 202/400 - 402. N > S.

Negatiivit

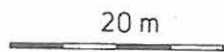
99219 Valkeajärven pyyntikuoppa 1, profiili 202/400 -
402, N > S. Kuoppa on kaivettu pohjaan.

Kartat

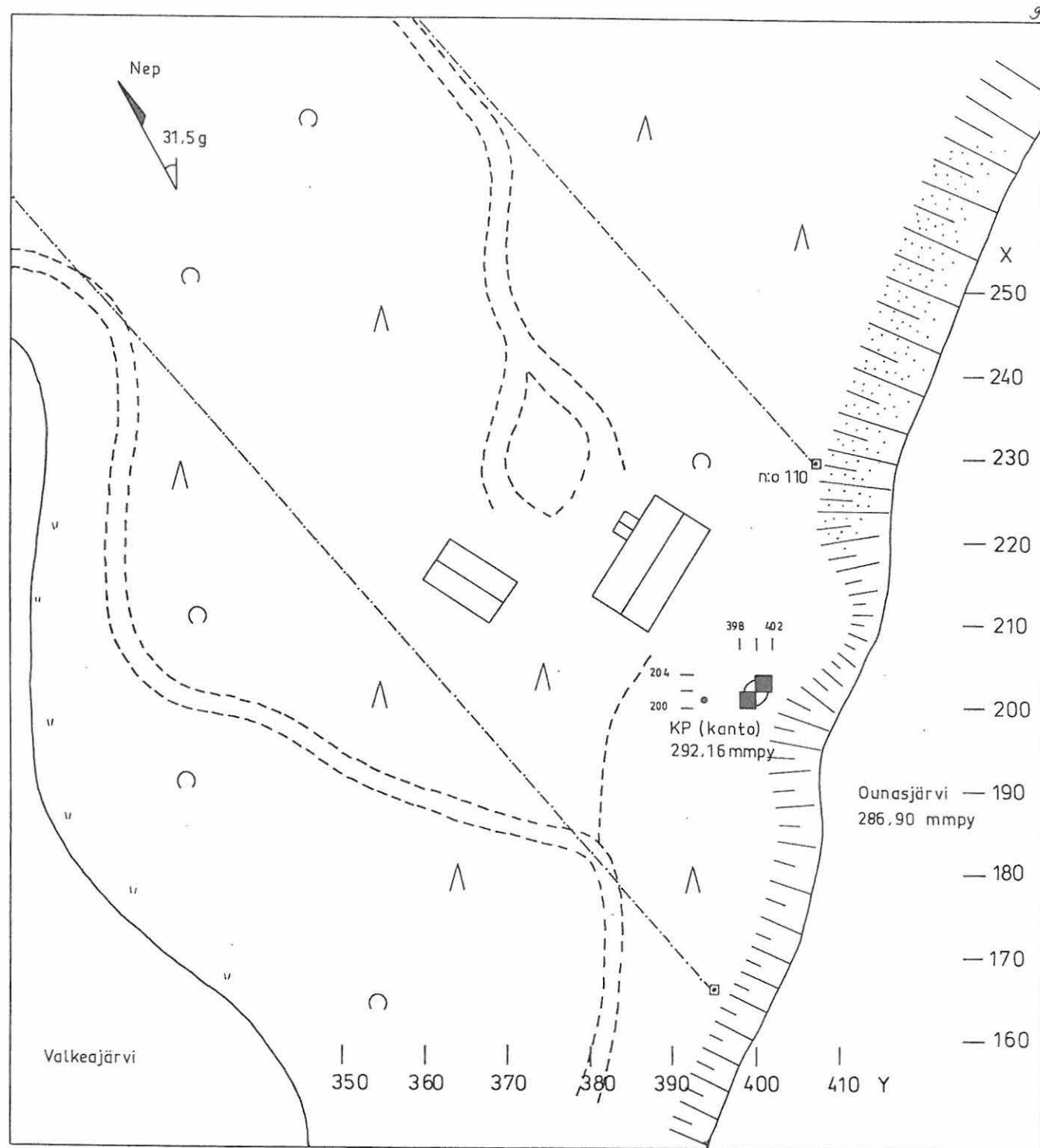
	koko:	mk:	sivu:
Yleiskartta	A3	1:500	9
Pintavaaituskartta, pk 1	A4	1:50	10
Profiilikartta, 202/398 - 402	A4	1:20	11
Profiilkartta, 200 - 204/400	A4	1:20	12

ENONTEKIÖ 208 VALKEAJÄRVI E
 TAISTO KARJALAINEN 1994

Yleiskartta
 Mk 1: 500
 Piirt. R. Ylönen
 6.8. 1994



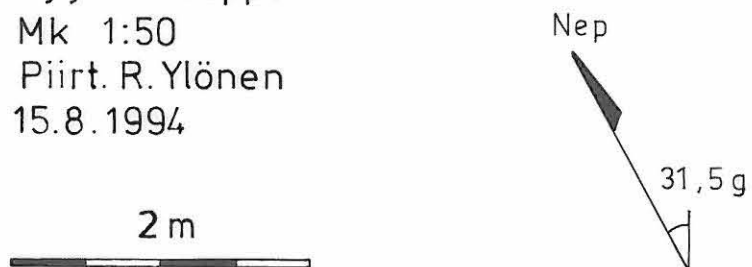
- kiintopiste
- rajapyykki
- - - hiekkatie
- - - polku



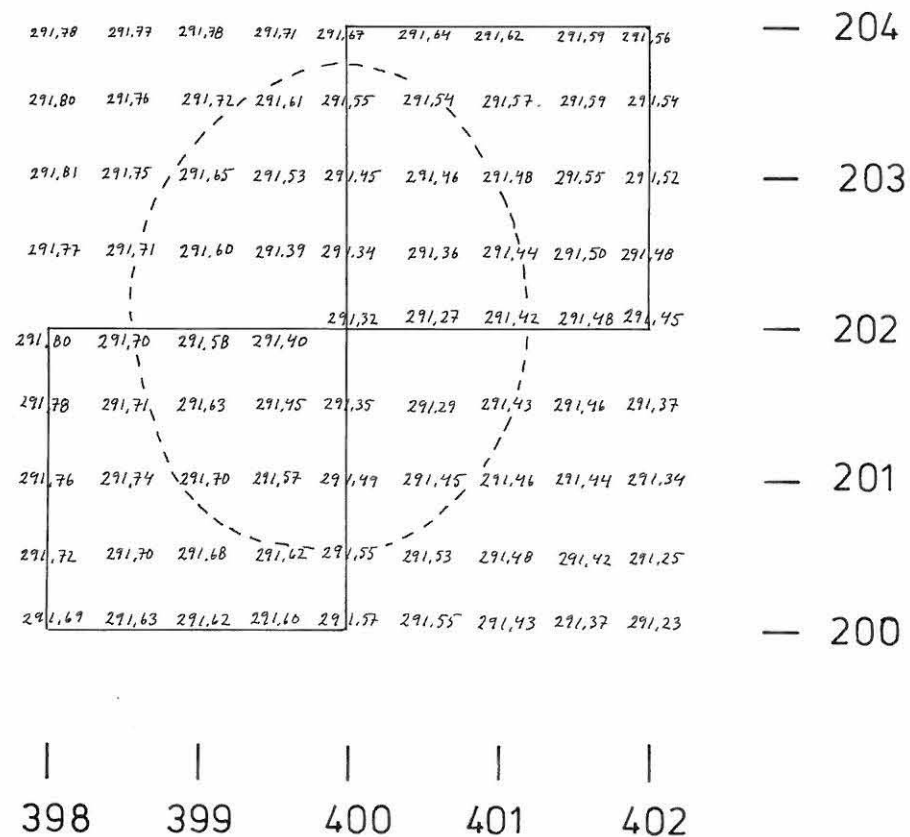
muovikartat s. 10-12 säilytetään arkin välissä

ENONTEKIÖ 208 VALKEAJÄRVI E
TAISTO KARJALAINEN 1994

Pintavaaituskartta
Pyyntikuoppa 1
Mk 1:50
Piirt. R. Ylönen
15.8.1994









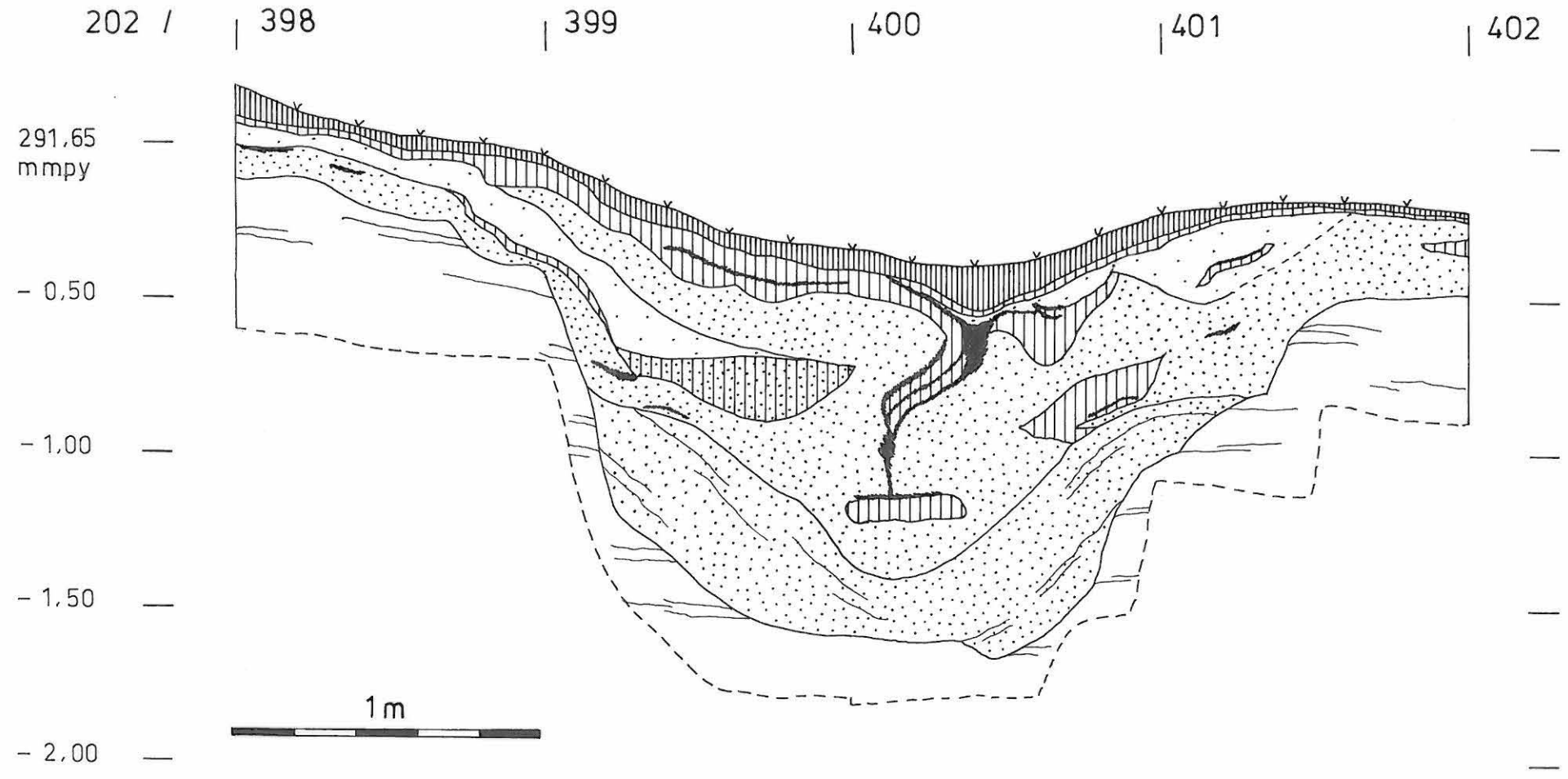
pyyntikuopan raja



ENONTEKIÖ 208 VALKEAJÄRVI E
TAISTO KARJALAINEN 1994

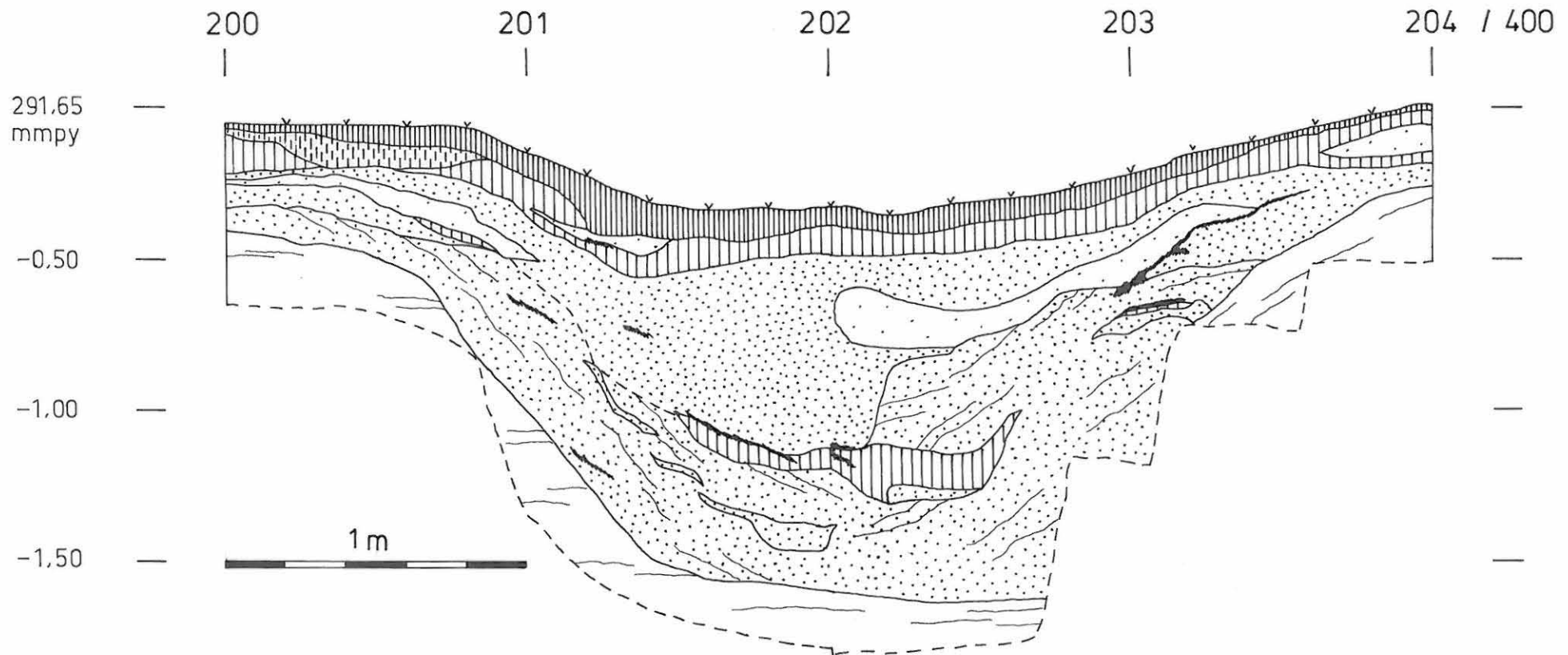
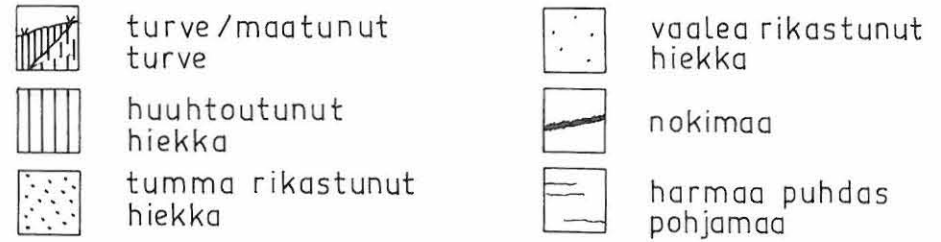
Profiilikartta
Pyyntikuoppa 1
Profiili 202/398 -402 lounaasta koil-
liseen katsottuna
Mk 1:20
Piirt.R. Ylönen 16.8.1994

- | | | | |
|---|-------------------------|---|--------------------------|
|  | turve |  | vaalea rikastunut hiekka |
|  | huuhtoutunut hiekka |  | nokimaa |
|  | tumma rikastunut hiekka |  | harmaa puhdas pohjamaa |



ENONTEKIÖ 208 VALKEAJÄRVI E
TAISTO KARJALAINEN 1994

Profiilikartta
Pyyntikuoppa 1
Profiili 200 - 204 / 400 luoteesta kaakkoon
katsottuna
Mk 1:20
Piirt. R. Ylönen
16.8. 1994



**ENONTEKIÖ
KASVIJÄÄNTEET
PYYNTIKUOPISTA
1994**

nro	kohde	x	y	z	määrä L	kataja siemen	sianpuo- lukka siemen	variksen- marja siemen	heinä, vihvilä siemen	puolukka lehti/kuk- ka-pohja	mänty neulas- pohja	kaarna	käpy	ceno- coccum sieni-itiö
1	Hetank.	102	198	252	1			41			5	x		+
2	Hetank.	13	20.5	290	1			6			10	x	x	+
3	Saamenmuseo	300	399	165	1			39		1 l	49	x	x	+
4	Museotontti	101	198	160	1		3	33			92	x	x	+
5	Paavontalo	502	702	145	1			11		4 l, 1 kp	45	x	x	+
6	Jyppyrä	502	608	143	1			15		4 l	7	x	x	+
7	Valkeajärvi	203	401		1	1	3	72	2h, 2v	3 kp	20	x		
8	Aittalahti	100	802	157	1			3						+
9	Suonttajoki S	402	602		1			39			4	x	x	+
10	Suontta W1	204	402	163	1		0.5	5		1 kp	1		x	+
11	Suontta W3	402	1002		1			10		1 kp		x	x	+++
	kaikki jäänteet ovat hiiltyneitä													

**PIRJO JUSSILA
MIKROLIITTI Oy**

ENONTEKIÖ VALKEAJÄRVI



99219
 Valkeajärven pölynti kuoppa 1, profiili 202/400-402
 N → S. Kuoppa on kaivettu pohjaan.

kuv. T. Karjalainen 1994

TANDEMLABORATORIET
UPPSALA UNIVERSITET

Tandem Laboratory
Uppsala University

Taisto Karjalainen
Museibyran
Box 913
FIN-00101 HELSINGFORS
Finland

Uppsala 1995-05-04

Resultat av ^{14}C datering av makrofossil från Finland.

Förbehandling av makrofossiler:

1. 1% HCl tillsätts (6 timmar, under kokpunkten) (karbonat bort).
2. 0.5% NaOH tillsätts (1 timme 60 °C). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del , som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före acceleratorbestämningen av ^{14}C -innehållet förbränns det intorkade materialet, surgjort till pH 4, till CO_2 -gas, som i sin tur konverteras till fast grafit genom en Fe-katalytiskreaktion.

I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

Labnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}$ ‰ PDB	^{14}C ålder BP
Ua-4990	Enontekiö 143 Hetankota NW, prov 1	-25.54	3 015 ± 75
Ua-4991	Enontekiö 73 Saamenmuseo, prov 3	-24.30	2 600 ± 70
Ua-4992	Enontekiö 89 Museotontii, prov 4	-24.84	1 820 ± 75
Ua-4993	Enontekiö 142 Paavontalo, prov 5	-24.73	1 250 ± 70
Ua-4994	Enontekiö 7 Jyppyrä S, prov 6	-24.25	2 810 ± 90
Ua-4995	Enontekiö 208 Valkeajärvi E, prov 7	-24.03	2 410 ± 75
Ua-4996	Enontekiö 211 Suontiajoensuu E, prov 9	-25.39	3 900 ± 90
Ua-4997	Enontekiö 198 Suontiajoki W1, prov 10	-25.10	4 420 ± 100

Med vänlig hälsning

Göran Possnert

Göran Possnert / Maud Söderman

Postadress	Gatuadress	Telefon 018-182500	Telefax	Telex
Postal address	Visiting address	Direktval 183059		
Box 533	Thunbergsvägen 5	Phone + 46 18 182500	Nat. 018 555736	76088
S-751 21 Uppsala	Uppsala	Direct 183059	Int. +46 18 555736	TSLISV-S
Sweden				